

Doba, kdy jsme vedli souboj slova a obrazu s mocnými

Ve čtvrtek 14. listopadu v podvečer uspořádala Masarykova demokratická akademie (MDA) panelovou diskusi o kolektivní monografii *Souboj slova a obrazu s mocnými*, věnované novinářům a médiím v Pražském jaru '68. V panelu zasedli historici médií dnešní střední generace: dr. Jiří Hoppe, PhD., z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a dr. Jakub Končelík, PhD., děkan Fakulty sociálních věd UK, předseda Syndikátu novinářů ČR Adam Černý, politolog MDA mgr. Lukáš Jelínek a mluvčí KNPJ '68 mgr. Jindřich Beránek, který byl editorem sborníku. Diskusi řídil vedoucí historické sekce MDA PhDr. Jiří Malínský.

V úvodním vystoupení, kdy panelisté hovořili o svém vztahu k roku 1968, vzbudilo největší ohlas přiznání dr. Hoppeho, že mu byl určen osudem. Narodil se totiž 23. srpna 1968, a tak s ním maminka podnikla dobrodružnou cestu Prahou plnou sovětských tanků a vojáků. Po dobu, co byli v porodnici, tam žádnou další maminku nepřivezli, a tak se oba těšili téměř luxusní péči. Sám pak „vyrostl na novinách z té doby“, poznamenal. Děkan Končelík, kterého nedávno zvolil akademický senát (v něm jednu komoru tvoří studenti publicistiky) do druhého funkčního období, přivedl na diskusi své doktorandy a ti na místě domlouvali konsultace pamětníků pro sebe i studenty seminářů, které vedou. I ten zvýšený zájem o „naše téma“ je ovoce, jež uzrává díky tomuto sborníku.

Lukáš Jelínek naopak zase připomněl, jaké učitele tehdy měli novináři a jak je dokázali ovlivnit. Ostatně Dula Tučková ve svých osobitých vzpomínkách (posmrtně je otisklo poslední číslo loňského ročníku *Listů*) připomněla, jak dokázali ovlivnit někteří učitelé své studenty (i když v případě studentů externích šlo už o hotové novináře): „*Myslím, že celé studium mělo značný podíl na našem polidštění: rozvíjelo náš kritický rozum, učilo nás vážit si minulosti.*“ Za všechny jmenuji nezapomenutelnou osobnost Františka Gela, který zosobňoval ty nejlepší tradice prvorepublikové žurnalistiky. Ostatně všechny generace, které přišly do redakcí po válce, zažily ukázkou jeho brilantního zpravodajství z procesu v Norimberku.

Pokračování na s. 2

Ve čtvrtek 12. prosince 2013 posezení u štrúdlu

Tradiční předvánoční posezení Klubu novinářů Pražského jara '68 u štrúdlu se uskuteční jako vždy v druhém prosincovém týdnu; a protože jsme změnili svá setkání na čtvrtky, uskuteční se **12. prosince od 14 hod. v Presscentru SN ČR, Praha 1, Senovážné nám. 23 – 3. patro**. Na toto přátelské setkání zve výbor nejen všechny členy KNPJ i jejich hosty.

Doba, kdy jsme vedli souboj slova a obrazu s mocnými

Dokončení ze s. 1

Když pak historik Jaroslav Bouček při srovnání sdělovacích prostředků před 45 roky a dnes nazval soudobý jazyk novinářů z printů i elektronických médií příšerným, vytanula mi na mysli vzpomínka Karla Tejkala z obdobné publikace jako náš sborník, kterou vydal ČRo v nakladatelství *Prostor*. Tento rozhlasák tělem i duší (což odhadl právě Gel a zprostředkoval Karlovi ještě za studií první kontakt s rádiem) vzpomíná na jinou osobnost – profesora Jílka: „naučil nás češtině tak, že když dnes slyším soudobé spíkrky, tak mi běhá mráz po zádech.“ (*Jsmo s vámi, buďte s námi! Vzpomínky redaktorů Čs. rozhlasu nejen na srpnové události roku 1968, Praha – Prostor 2013, s. 190.*)

Diskuse se zaměřila nejen k novinám, ale i k tomu, co ta doba znamenala. Například Miroslav Polreich připomněl, že to, co se stalo v 68. roce, je něco, co jsme nabídli světu, co bylo zaseto a později se nám to vrátilo. Josef Kotrč hovořil naopak o tom, co produkovali jiní novináři než my, a díky nimž má v některých vrstvách pojmenování *osmašedesátníci* charakter nadávky.

Krátce po diskusi mě zastavil jeden z účastníků podvečera v MDA; byl to muž, který prožil tu dobu jako kluk; nadchlo ho, že mohl vidět a slyšet – jak sám prohlásil - historické osobnosti, jako byl Josef Kotrč z druhého centra (kterým byl tehdy městský výbor KSČ) nebo šéfredaktor dubčkovského *Rudého práva* Jirí Sekera. V té chvíli jsem si uvědomil, že to jsou naši kamarádi, jejichž historický význam si ani neuvědomujeme. Že si s nimi zcela přirozeně tykáme, protože jsme tu historickou dobu prožívali spolu s nimi jako docela obyčejné všední dny. A ona to byla, milé kolegyně a kamarádi, vlastně historie.

Publicisticky zpracovanou diskusi uveřejní KNPJ v úvodní kapitole druhého sborníku, který by měl vyjít jako určitý pendant k tomu letošnímu; byl by vydán ke čtvrtstoletému výročí 17. listopadu 1989 a vzhledem k smyslu existence klubu bude mít v titulu grafický blackout této události **68×89** a podtitul *Druhý život Československého jara*.

Termín, kdy se diskuse konala, byl v tomto smyslu symbolický. Byl to předvečer 24. výročí dne, kdy byla první – tehdy ekologická – demonstrace, jejíž význam přerostl dosavadní protesty. - Bylo to v Teplicích dva dny před událostmi po shromáždění na Albertově. Proto také bude v podtitulku *jaro československé, nikoliv jen pražské.* (bek)

Sborníku Souboj slov a obrazu s mocnými se nedočkal několik kolegů; obálka s monografií, která vyšla jako příloha k 3. číslu bulletinu pro členy KNPJ, se vrátila do expedice s proškrtnutým řádkem *NA ADRESE NEZNÁM* nebo *ODSTĚHOVAL/a SE*. Byli to kolegyně a kolegové Růžena Bursová, Praha; Rudolf Kořínek, Plzeň; Jaroslav Kraus, Praha; Zdeněk Martan, Břeclav; Alois Němec, Brno; Jaroslav Podroužek, Písek; Lyselota Prokopová, Praha; Edvard Šimáček, Chrudim; Jan Šimáně, Praha; Olga Valentová, Praha. Prosíme kolegy, kteří se s nimi stýkají, aby je upozornili, že má klub sborníky pro k dispozici. Obdobně se nám podařilo vyřešit jejich předání dalším devíti z našich členů.

V jednom případě odmítla kolegyně, která trpí vadou zraku, převzít zásilku s poznámkou, že si nic neobjednala. Ironií osudu jde o kamarádku Duly Tučkové, jejíž vzpomínky sborník obsahuje. Snad informace v tomto bulletinu inspiruje některou z kolegyň, které jsou s ní v pravidelném kontaktu, aby poznala svůj omyl.

xxx

S trpkým přiznáním, jak málo o sobě víme, jsme zaregistrovali lakonické poznámky listonošek *ZEMŘEL/a* na obálkách v těchto případech:

Milan Kalina z Prahy 6, **Vendula Procházková** z Prahy 1 ani **Karel Preisler** z Liberce si už nepřečtou ani řádku, i když právě on sehrál byt epizodní roli v příběhu, jak vysílala televize z Ještědu.

Čtvrtý výtisk, určený pro kolegu **ing. Václava Šímu**, se vrátil. Bylo k němu přiloženo parte: z něho jsme se dověděli, že se s ním rodina rozloučila krátce před tím, než přišla obálka s knížkou – v pondělí 9. září - rozloučila na rozpotylové loučce Ďábelského hřbitova. Kolega Šíma byl v 60. letech redaktorem deníku *Mladá fronta*, kde se jako bývalý vojenský letec věnoval vojenské problematice. Poslední roky sváděl úspěšně svoji bitvu s rakovinou. Po operaci, kterou prodělal, se jeho stav stabilizoval a nic nenasevďčovalo tomu, že by mohl této zhoubné chorobě podlehnout. Ale náhle, během jediného dne, nastal konec.

(bek)

Rozloučili jsme se s historičkou naší doby

PhDr. Jarmila Cysařová *10. října 1929 +23. listopadu 2013

Poslední listopadový den byla sobota. Ve strašnickém krematoriu byl jen jeden jediný pohřeb. Loučili jsme se s naší Jarmilou. Odešla téměř symbolicky: pár dní poté, kdy ukončila poslední službu, kterou pro náš klub udělala – obohatila svou invencí i vlastními články kolektivní monografii o novinářích a médiích v Pražském jaru '68 *Souboj slova a obrazu s mocnými*.

Po dvou desítkách let, kdy ji normalizace vzdálila novinářně, se z ní stala historička toho, co recenzovala: publicistiky v televizi a Čs. televize vůbec. A protože „naši dobu“ – šedesátá léta, jež žurnalistice, ale i životu celé společnosti vrátila jeho plnost a zbavovala jej sešňorování z let padesátých – prožívala naplno, mapovala i historii organizací, které k tomu českým a slovenským intelektuálům pomáhaly – zejména FITESu s Koordinačního výboru tvůrčích svazů. Každou dobu tvoří směs rozličných událostí a teprve dějepisec je uspořádá do proudu doby a tak z nich učiní historii. V tom smyslu odešla v Jarmile Cysařové historička své doby.

Malou obřadní síň zaplnili ti, kdo spolu s ní sdíleli naši dobu, především její syn se svou ženou. Mezi televizními tvůrci byli mj. autoři dokumentů, kteří lidem připomínají dobu, kterou popisoval dějepis Jarmily Cysařové, jako jsou například Kristina Vlachová či Martin Vadas a spolu s nimi i historici soudobých dějin. Z filmových publicistů, jejichž časopis *Synchron* spoluvytvářela Jarmila v redakční radě, se mezi námi zastavil Jan Svoboda. Ve

výše uvedeném sborníku je recenze její monografie jako medailon Jana Lederera. Z našeho klubu přišlo pár kolegů, které neodradilo ani sychravé sobotní popolední.

Ale byli tam i tvůrci obnoveného profesionálního divadla v Mladé Boleslavi, ředitel František Skřípek a umělecký šéf MDMB Josef Kettner. Tam prožila Jarmila jako herečka pod svým dívčím jménem Killerová i první roky předreformního tání. Bylo paradoxem, že právě v roce šedesátém vyvrcholily neshody souboru s umělecky ambiciózním ředitelem Zdeňkem J. Vyskočilem. A na vynucený odchod jej musela provázet i Jarmila jako jeho žena. Tehdy jí, úřednici ve vydavatelství *Práce*, nabídla externí spolupráci kulturní rubrika tohoto deníku. Jako členka této redakce prožila pak vrchol i likvidaci našeho reformního hnutí. A jako by se kruh symbolicky uzavřel – v březnu přede dvěma roky se Jarmila (opět jako Killerová) na toto jeviště vrátila v Kettnerové inscenaci *Kočičí hry*. A protože k pohřbu patří vzpomínat především na to hezké, co jsme s mrtvým prožili, přiznal se pan Kettner, že jej kdysi Jarmila v takových rolích, jako byla třeba Shakespearova Julie v roce 1957, tak oslňovala, že se rozhodl jít k divadlu. „*Líbali jsme tehdy kliku, které se dotkla její ruka,*“ přiznal se a já, který se živil divadelními recenzemi, musím přiznat: když vstoupila štíhlá Jarmila na jeviště, v okamžiku se proměnila atmosféra hlediště. Nevím, kolik tu bylo přítomno vrstevníků někdejšího studenta Kettnera a jeho spolužáků, ale být se tu objevila Jarmila v epizodní roli, do dramatického prostoru vstoupila skutečná osobnost.

I když kněz, který se s Jarmilou Cysařovou loučil, stvořil pro tento svůj úkol doslova esej o síle víry v Ježíše, nedokázal jsem vnímat slova. Čtyři skladby symbolizovaly úděl, který si na tomto světě vybrala. Bylo to pro ni i pro nás, kteří jsme si zvolili službu slovům smutné: slova bývají v takovém okamžiku příliš opotřebovaná – jak to ani ten nejhranější muzikální opus nedokáže. I dnes je málokdy tak namísto jiná modlitba, ta, kterou se z reproduktoru loučila Marta Kubišová s naší paní Jarmilou.

Jindřich Beránek

Jak se sejdem v roce 2014 – Na podzim změnil výbor KNPJ termín pravidelných setkání členů klubu a jejich hostů na poslední čtvrtek v měsíci (s výjimkou července a předvánočního setkání u štrúdlu v prosinci). V příštím roce se proto sejdem v Presscentru Syndikátu novinářů, Senovážné náměstí 23. Praha 1 ve dnech:

- 30. ledna, 27. února a 27. března;
- 24. dubna, 29. května a 26. června;
- 28. srpna a 25. září;
- 30. října, 27. listopadu a 11. prosince.

Klub novinářů Pražského jara 1968, člen Syndikátu novinářů České republiky – členský zpravodaj ✖
Rediguje výbor klubu, mluvčí klubu Jindřich Beránek, telefon: 241 433 911, 721 715 603; e-mail:
beranekj@iol.cz ✖ Adresa: Klub novinářů Pražského jara 1968, Senovážné náměstí 23, 110 00 Praha 1
✖ Sazba a reprodukce vlastní ✖ Číslo 4/2013 mělo uzávěrku 1. prosince 2013 ✖ Přetisk povolen s
udáním pramene. ✖ MK – E 6301